

Theologiae Moralis Super Decalogum Seu Decem Dei Præcepta Pars ...

Tractatus IV. Præliminaris. Ad Præcepta Secundæ Tabulæ De Justitia, &
Restitutione in communi

Sporer, Patricius

Salisburgi, 1713

Sectio IV. Causæ excusantes à restitutione, ut omitti possit.

Nutzungsbedingungen

[urn:nbn:de:hbz:466:1-59506](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-59506)

obstante tua æquali etiam extrema necessitate: cum
in æquali damno potior debeat esse ratio innocentis
ut ex communissima DD. videbimus in octavo
Præcepto.

SECTIO IV.

Causæ excusantes à restitutione, ut omitti possit.

SUMMARIUM.

79. Causa omninò excusantes à restitutione, ut etiam omitti
possit, generatim sunt quatuor. nim.
80. I. Rei in specie debite, sine omni culpa debitoris bonæ fi-
dei meritis.
81. Remissio creditoris expressa, vel tacita.
82. Usque ad n. 85. legitima remissionis tres conditiones.
83. III Compensatio facta, qua tripliciter fieri potest.
86. & 87. Dne conditiones ad compensationem requisita.
89. IV Auctoritas superior, utpote.
90. Per legem prescriptionis, usucapionis &c.
91. Vel justam sententiam iudicis &c.
94. Et aliquatenus per cessionem omnium bonorum, quatenus
solvere impotens ex dispositione legis creditoribus
suis cedit omnia sua bona.
95. Quæ tamen cessio solum excusat in foro externo, non in-
terno, nisi is verè impotens sit.
96. Nec excusat ea cessio simpliciter à restituendo reliquo, sed
secundum quid tantùm, quatenus se impotens
extendit, seu quamdiu durat.
97. Soritur tamen sic bonis cedens duo privilegia. 1. ut non
possit incarcerationi. 2. ut, si post quid acquirat, plus
non petatur, quam facere possit, servatis alimen-
tis necessariis.
98. Sicut etiam ante vel in ipsa cessione in foro conscientia
ea sibi reservare vel detrudere potest: Et eo defun-
cto uxor, ac filii.

99. *An & qualiter ingressus, ac Professio Religiosa liberet debitorem ab obligatione restituendi, vel solvendi debita, tres sunt Sententia.*
100. *Prima communior absolute docet, talem ingredi licite non posse, esto etiam diu expectans, ut debita solvat, ineptus fieret ad ingrediendum postea.*
101. *Alterâ absolute affirmat, talem facta cessione bonorum, quæ habet, statim intrare posse: sed*
102. *Hujus Sententiæ fundamenta facile solvuntur.*
103. *Tertiâ Sententiâ sic mediat: ut si debitor speret, se manendo in saeculo brevi tempore in toto, vel in parte satisfacturum, ingressum differre debeat: secus, si deberet ad longum tempus expectare: tunc enim facta cessione statim potest intrare*
104. *Si tamen talis ingressus & professus aliqua bona ad Religionem contulisset, Religio solvere tenetur ejus debita juxta vires bonorum allatorum.*
105. *Si autem tali professo afferatur hereditas, legatum, donatio &c. probabiliter non tenetur Religio ex illis satisfacere pro debitis ejus prius contractis.*
106. *Nec talis Religiosus in ordine aliquo artificio, vel labore manuum laborare tenetur ad solvenda illa sua debita.*
107. *Nec egredi ad Beneficium, vel Parochiam, esto sit spes probabilis sic satisfaciendi*

ASSERTIO IV.

79 **C**AUSÆ omnino excusantes à restitutione, ut etiam omitti licite possit, commodè revocantur ad hæc quatuor capita. 1. *Rei in specie debita sine omni culpa debitoris interitus.* 2. *Remissio creditoris.* 3. *Compensatio facta, eaque triplex, vel ipsi debitori, vel creditoris creditori, vel creditori ipsi.* 4. *Autoritas superior, ut per legem prescriptionis, per justam Sententiam Judicis, per compositionem Pontificis: Item aliquatenus per cessionem bonorum.* Et non improbabiler in certis circumstantiis

stantis per ingressum Religionis. Sumpsi totum ex communi DD, ut patebit. Ratio omnium continetur in generali nostra regula: quia ejusmodi causis subsistentibus creditor aut sponte vult, aut rationaliter non debet nolle, vel invitus esse sibi restitutionem non fieri.

§. I.

Rei in specie debita sine omni culpa debitoris interitus. Remissivè.

Prima causa excusans à restitutione est, si res in specie, vel potius philosophicè loquendo, in individuo, sine omni culpa debitoris pereat, tam in accipiendo, quam detinendo & pereundo, ideòque locum habet vel ex contractu, universaliter in debitore bonæ fidei, vel ex re accepta tantum. Secus est de debitore malæ fidei, seu ex delicto formali, excepto solo casu, quo res casu apud ipsum perit, similiter certò peritura apud dominum. Hæc latè explicata habes c. 2. de possessore bona & mala fidei. Et rursus specialiter de debitis transmissis, & perditis c. 3. Sect. 4. quæ recole.

§. II.

Remissio creditoris.

Secunda causa omninò excusans à restitutione est, si creditor ipsum debitum expressè, vel tacitè remisit. Tacitè autem remittere censetur in jure, si instrumentum debiti laceravit, aut ante solutionem ultrò reddidit debitori, censetur id fecisse animo condonandi, nisi ex indiciis constet id per errorem, vel alienam causam factum esse; textus vide apud

416 *Traët. IV. Prelim. ad Præcepta 2. Tab. Cap. IV.*
apud *Laym.* Ad legitimam autem remissionem ejus-
modi tres requiruntur conditiones.

82 *Prima:* Ut remissio, seu condonatio fiat à po-
tente condonare, qui scilicet habeat rerum suarum
actuale dominium, & liberam administrationem.
Nulla ergo esset condonatio debiti facta à filio fami-
lias, pupillo, Religioso, procuratore rerum aliena-
rum, exactore vectigalium, vel mulctarum, & si-
milium.

83 *Secunda conditio:* Ut lex non obstet. Sunt enim
aliqui casus in jure expressi, in quibus condonatio
ejus, à quo res injustè accepta est, nihil prodest, sed
adhuc restituere tenetur accipiens: ut judex dele-
gatus aliquid accipiens à partibus, contra præscri-
ptum *cap. Statutum de rescriptis in 6.* Item si Epi-
scopus, vel Archiepiscopus visitans Ecclesias præ-
ter necessarium vicium aliquid acceperit *c. 5. & 6.*
de consibus, & actionibus in 6.

84 *Tertia conditio:* Ut remissio debiti fiat liberè, &
sine vi, vel fraude. Est enim species donationis, quæ
essentialiter debet esse liberalis, & liberæ voluntatis.
Nulla ergo est remissio debiti quocunque metu ex-
torta: Ut si debitor centum aureorum dicat credi-
tori: non te solvam, nisi remittas dimidium; qua
ratione potentes sæpè mercatoribus, mechanicis,
officialibus inferioribus debitorum, vel partiales
solutionum remissiones injustissimè extorquent,
quippe cum miseri desperent obtinere totum debi-
tum, consentiunt quidem accipere partem mediam,
tertiam, remisso aliquo, sed non sine tristi involun-
tario mixto, adeoque gravi injuria, & damno suo, ad
quod

quod compensandum debitores omninò obligati manent in conscientia : res certissimæ veritatis, sed iniquissimæ praxis. Nulla quoque est remissio debiti per fraudem obtenta, ut si quis simulet se impotentem restituere, aut pauperiorem, quàm sit. Unde in conscientia non sunt securi Mercatores valentes, qui prætextu indigentia concordias exigunt à creditoribus, qui metu amittendi totum debitum singuli partem remittunt, cum reverà debitor plura possit solvere, & id totum, quod superest, sibi retinet ex alieno : consequenter in conscientia semper ad restitutionem obligatus manet, cum remissio illa fraude extorta nulla sit, ut Lugo ait *disp. 21. Sect. 4.*

§. III.

Compensatio facta.

Tertia causa omnino excusans à restitutione est 85
compensatio facta, eaque triplex. *Prima* est compensatione facta ipsi debitori, cui creditor vicissim aliquid debet; justissimè enim debitum alteri regas, qui vicissim tibi debens non solvit: imò dicitur *L. 3. ff. de compensationibus: Interest nostra potius non solvere, quam solum repetere.* Et: *compensatio solutionis instar censetur. L. si debitor. ff. Qui potiores in pignore. Nihil interest, solveritne aliquis, vel compensaverit.* De hoc jam dictum *c. 3. Sect. 2. §. 1.* *Secunda* est compensatio ex rationabili causa facta creditoris creditori: Sic enim in foro conscientia primus debitor liberatur à restitutione, ut ibidem explicatum habes. *Tertia* est compensatio facta ob rationabilem causam à debi-

tore ipsi creditori per æquivalens aliundè collatum, utpote vel tantundem donando, legando, officium aliquod tanti valoris procurando, aliudve beneficium exhibendo. Ad ejusmodi compensationem duæ requiruntur conditiones:

86 *Una est*: Ut creditor consentiat saltem tacitè, aut saltem rationabiliter consentire debeat, vel præsumi possit: idque maximè in debitis ex delicto, quæ debitor sine periculo infamiae apertè solvere non potest. Casum huc maximè facientem posui eodem *cap. 3. Sect. 2. §. 1.*

87 *Altera conditio est*: Ut debitor habeat intentionem ita compensandi seu satisfaciendi debito suo: quòd si enim debitor, maximè ex contractu, imò etiam ex delicto, omninò immemor sui debiti, & obligationis, creditori, vel domino tantundem vel etiam plus donet, leget, beneficiat (nisi postea probabiliter præsumere possit alterum, si rem cognitam haberet, omninò contentum fore, & debitum libenter remissurum) non liberatur ab obligatione restituendi prius suum debitum, uti contra aliquos docet *Sanch. lib. 1. Moral. c. 13. n. 11. Less. 2. lib. c. 37. n. 11. Laym. cit. c. 12. n. 9.* Ratio est: quia debitum ex justitia, & donum gratuitum omninò inter se pugnant: & recipiens donum gratuitum, nisi ipsi constet de intentione donantis, non ideo censetur remittere prius suum debitum ex justitia: ergò nisi debitor talem remissionem aliundè præsumere possit, ratione doni merè gratuiti non liberatur ab obligatione solvendi prius debitum ex justitia.

Excipit tamen probabiliter *Laym. loc. cit.* Nisi 88
restitutio sit facienda ad pias causas, puta pauperibus, vel Ecclesiis, ut sit in restitutione bonorum incertorum: item ob missas Horas Canonicas &c. ut si Mercator confiteatur se per annum defraudasse quoslibet indifferenter in pondere, vel mensurâ, aut usuras exegisse: si Canonicus fateatur se per totum annum Officium omisisse &c. iique, significata sibi obligatione restituendi pauperibus, vel Ecclesie v. g. centum aureos, respondeant se nuper Ecclesie obtulisse calicem, aliudve ornamentum, valore centum aureorum: etsi tunc hujus obligationis omninò immemores, vel ignari fuerint, poterit tamen Confessarius contentus esse. *Ratio est:* quia omnium dantium eleemosynas, vel offerentium aliquid Ecclesie, videtur esse generalis, vel saltem virtualis intentio satisfaciendi omnibus suis obligationibus, quas suis peccatis, aut negligentis contraxerunt. *Sic Layman.* Etsi oppositum sine dubio tutius, ut alibi vidimus.

§. IV.

Authoritas superior.

Quarta causa omnino excusans à restitutione generaliter est authoritas superior, seu dispositio superioris potestatis, qua debitor ab obligatione restituendi, seu à solvendo debito omninò liberatur. Utpote: 89

l. Per legem præscriptionis, seu usucapionis, 90
qua publica authoritate dominium rei alienæ ab antiquo domino, ad possessorem bonæ fidei, & legitimi

gitimi temporis plenè transfertur, ut deinceps etiam cognito domino, à restitutione liber sit. De hoc aliquid insinuat §. 4. Sed ex professo alibi suo loco *tr. 6. c. 1. Sect. 5.*

91 II. Per justam sententiã Judicis, qua alicui res aliqua, vel debitum adjudicatum in foro externo v. g. mulcta pecuniaria in compensationem injuriã, aut compensationem damni ex sola culpa civili, maximè levi, vel levissimã illati: talis enim accipiens, etsi res alioquin sua non esset, in foro conscientie nihil tenetur restituere, quia per justam sententiã Judicis res sua facta est. Vide optimè *Less. lib. 2. dub. 7. Lugo aisp. 17. sect. ult.*

92 III. Huc antiqui alii referunt casum, quo creditor esset excommunicatus, ita ut vitari debeat. Sed communior jam, & verior est sententia, excommunicationem creditoris, licet eum impediatur à petendo in judicio suum debitum, juxta *o. Quia. De exceptionibus in 6.* minimè tamen obstare, quo minus privatim, & extra judicium debitum suum petere possit, & debitor reddere debeat. Sic *Molina. Bonacina, plurimis citt. & Lugo citt.* Ratio est: quia excommunicatio non prohibet communicationem cum excommunicato in re necessaria, vel utili spiritualiter, vel corporaliter, qualis est etiam solutio debitorum. Nec id ulla lege expressum est.

93 IV. Huc spectat compositio summi Pontificis, qua is injuncta certa parte statim ad pias causas restituenda, v. g. in sumptus belli contra infideles, pro redemptione captivorum &c. reliquum totum de-

bitura

bitum remittit, idque solùm in debitis incertis, aliàs ad pias causas applicandis, absque omni præjudicio singulari personæ, & ea tantùm ratione, qua Pontifex pia legata commutare potest, & solet. Verùm, quia hæc apud nos in praxi non est, si curiosus es, videre potes latè apud *Molsnam, Less. Lugo cit.* Denique ad eandem authoritatem superiorem referri debent duo sequentia, sed specialiter explicanda seorsim.

§. V.

Et aliquatenus per cessionem omnium bonorum.

Quando nimirum quis solvere impotens ex dispositione legis civilis creditoribus suis omnia bona sua cedit, & relinquit inter ipsos secundum proportionem debitorum dividenda, & sic excusatur à restituendo, vel solvendo reliqua; sed adverte, & limita per omnem modum pro confessionali.

94

I. Excusatur talis in foro externo, non autem in foro conscientiae, nisi is verè impotens sit, secundum omnes. Eiusmodi enim cessio bonorum ideò debitori suffragatur in foro externo; quia Princeps supponit miserium hominem non esse solvendo: & si sit solvendo, nunquam Princeps intendit tollere jus creditorum, quod sanè iniquum esset: ergò in foro conscientiae tunc obligatus manet, quatenus manet potens solvere. Iniquissima ergò praxis est eorum, qui cessuri bonis, prius pretiosiora seponunt & occultant.

95

96

II. Excusatur talis à restituendo reliquo non simpliciter, sed tantum secundum quid, & quatenus sua impotentia inculpabiliter se extendit; at redeunte meliori fortunâ, reliquum restituere obligatus manet: Quin etiam in conscientia tenetur, & in foro externo compelli potest ad laborandum; & acquirendum, unde solvat integrè: Ut habet communis, & solida sententia *Sanch. Mol. aliisque cit. Laym. cit. c. 12. n. 5. Lugo tom. 2. de justit. disp. 21. sect. 2. Tamb. lib. 8. rr. 4. c. 1. §. 9. n. 10.* Ratio est: quia tota ratio privilegii cessionis bonorum ducta est ab impotentia debitoris: ergò, cessante impotentia, cessabit ejus effectus: at cessat impotentia, si redeat melior fortuna, aut si debitor juxta statum suum laborando acquirere possit, unde solvat: ergò, cum obligatus ad finem, obligetur etiam adhibere media, saltem ordinaria ad illum finem necessaria, talis omninò tenebitur, atque compelli poterit ad ita laborandum, & acquirendum. *Adde:* Nisi hoc dicatur, ansam dari fraudulentis cessionibus bonorum in maximum damnum creditorum.

97

III. Duo tamen commoda, seu privilegia fortitur cedens bonis suis. *Unum est:* quòd licet alioquin debitor ex contractu post latam sententiam, & solvendi moram postulante creditore, in carcerem conjici, & detineri possit, donec solvat, nisi sufficientem cautionem solvendi præstare possit: attamen per voluntariam cessionem bonorum hoc consequitur, ut non possit in carcerari, & jam incarcerationis dimitti debeat, *juxta L. 1. Cod. Qui bonis*

bonis cedere possunt. Alterum beneficium est: Quòd debitor, si post bonorum cessionem aliquid acquisiverit, non amplius conveniatur, quàm in quantum facere potest, servatis sibi alimentis necessariis secundum statum, & conditionem personæ juxta L. 4. & 6. ff. de cessione bonorum. Hoc utroque privilegio etiam Clerici debitores gaudent seclusa cessione bonorum.

98

IV. Ante autem cessionem, seu in ipsa cessione bonorum, debitis gravatus, in foro conscientie quidem reservare potest necessaria ad suam sustentationem, spectata conditione sui status justè acquisiti, seu potest detrahere, necessaria alimenta, quibus secundum statum suum parè vivat: siquidem ad propria alimenta, quilibet jus habet, quibus carens, est verè in gravi necessitate constitutus, ideoque saltem in foro conscientie excusatus manere debet. At verò in foro externo meritò primùm omnibus bonis cedere cogitur ad abstinendum ab ejusmodi cessionibus debitoris fraudulentis, in aliis autem bonis postea acquisitis, condemnatur, quantum commodè facere potest, ut paulo antè dictum. Unde etiam debitore defuncto, ejusque bonis non sufficientibus ad solvenda debita, uxor, ac filii possunt in foro conscientie tantum detrahere, quantum satis judicatur ad vitam suam, & statum honestè, & parè conservandum, ob eandem rationem modò dictam. Et in judicio requisiti possunt cum æquivocatione congrua jurare se nihil occultasse, vel subtraxisse, intelligendo: *Nihil ipsis non debitum jure naturali*: atque propter eandem rationem

424 *Tract. IV. Prelim. ad Præcepta 2. Tab. Cap. IV.*
non incurrant excommunicationem fortè latam
contra ea bona occultantes: uti, aliis citatis, docent
Dianap. 5. tract. 14. resolut. 57. Tamb. *cit. n. 9.*
Tandem prædictum beneficium cessionis bonorum
solum locum habet in debitis ex contractu, non
item in debitis ex delicto provenientes: uti con-
tra *Sylv. Nav. Less. cit.* docet communior DD,
apud *Mol. tom. 2. disp. 572. §. His ita constitutis,*
& *Laym. cit. c. 12. n. 5.* Quia non est credibile,
jure communi beneficium cessionis illis concedi, qui
potius pœnæ severitatem merentur, Quare in de-
bitis ex delicto locum habet illud: *Qui non habet*
in ore, luat in cute.

§. VI.

*Et non improbabiliter per ingressum
Religionis.*

66 **C**ontroversia gravissima est inter Doctores, an
& qualiter ingressus, ac professio Religionis
liberet debitorem ab obligatione restituendi, seu
solvendi debita antea contracta, sive ex contractu,
sive ex delicto. De quo præ omnibus latissimè
Sanch. l. 5. moral. c. 19. per totum. Videndum
autem prius an ejusmodi debitoris valida, & licita
sit professio, & ingressio Religionis jure divino na-
turali, & positivo humano. Consentunt DD. apud
Sanch. cit. n. 3. spectato jure antiquo, professio-
nem ejusmodi debitoris esse validam, idque omni-
nò certum dicit *Pet. Navar. lib. 4. de restitut. c. 4.*
dub. ult. Jure autem novo *Sixtus V. Anno 1587.*
gravissimè prohibet recipi eos ad Religionem, qui
supra

supra suas facultates ingenti aere alieno gravati, vel reddendis rationibus ita obnoxii sunt, ut ex ea casualis, vel molestia iis illata sit, vel inferenda timeatur; talesque inhabiles ad professionem reddidit, ita ut professio irrita, & nulla sit; quam tamen inhabilitatem abstulit postea CLEMENS VIII. in alio motu proprio: quoad prohibitionem tamen in suo robore reliquit constitutionem Sixti V. Sed vides hic solum comprehendi debitores supra suas facultates *aere ingenti alieno gravatos*. Et hæc de jure positivo humano. Jam quoad jus divinum naturale, consentiunt itidem Doctores: quòd si debitor possit solvere debita ante ingressum Religionis, peccet graviter, iis non solutis, Religionem ingrediens: & de bonis ejus relictis à possessore, sive Monasterium, sive alius sit, restitutio facienda erit. Econtra verò, si debitor non sit solvendo, nec ulla supersit probabilis spes, quòd manendo in sæculo aliquando solvere poterit in toto, vel pro majori parte, licitè ingredi poterit Religionem. Ratio utriusque est est: quia in priori casu ingressus Religionis magnum, in posteriori casu verò nullum præjudicium, vel damnum affert creditoribus, vel Religioni. Quòd si denique debitor defacto quidem non sit solvendo, tamen probabilis spes supersit, posse aliquando solvere in futurum: hic punctum est controversiæ, & tres sunt Sententiæ.

Prima Sententia (mihi semper vera visa) com-¹⁰⁰
muniior DD. est *Foan. Gersonis, Foan. Medina.*
Nav. utriusque, Valentia, aliisque congestis *Mo-*
lin. tom. 3. poster. disp. 757. Laym. cit. n. 6. Qui
D d 5 abso.

absolutè docent, talem Religionem ingredi licitè non posse, esto etiam, quòd longo tempore expectans, ut debita solvat, se omninò ineptum sit redditurus ad postea ingrediendum. *Ratio est*: quia, cum solutio debitorum sit juris, & justitiæ naturalis, injuriam creditoribus infert, qui absque necessitate se merè voluntariè reddit impotentem solvere: atqui talis ingrediendo, & profitendo religionem voluntariè, & absque necessitate reddit se impotentem deinceps solvere; cum Religionis ingressus præcepti non sit, sed meri consilii, & libertatis: ergo &c. Unde sacri Canones *c. legem dist. 53.* prohibent, ne gravati ratiociniis, priusquam se iis expediverint, ad Religionem recipiantur: non aliam ob causam, nisi quia Religionis ingressus, & professio, sicut alia vota Deo grata non sunt, si in alterius injuriam cedant. Deinde in casu, quo filius naturali jure Charitatis, ac pietatis obligatus est parenti inopi succurrere, si aliter succurrere non possit, non potest tunc ingredi licitè Religionem, & ingressus tenetur egredi, ac etiam professum Prælati dimittere debent omnium consensu: atqui non minor est obligatio juris naturalis justitiæ ad solvenda debita sive ex contractu, sive ex delicto: ergò neque debitor religionem ingredi licitè potest, si manendo in sæculo creditoribus satisfacere potest.

101 Secunda Sententia absolutè affirmat, ut debitis obstrictus, quibus nunc solvendo non est, facta cessione bonorum, quæ habet, possit statim Religionem ingredi, licet manendo in sæculo lucrari, & credi-

creditoribus satisfacere posset, ad id tamen non obligari. Ita D. Thomas 2. 2. q. ult. q. 6. ad 3. S. Antonin, Cajetanus, Sylv. Angelus, aliique multi apud Sanch. cit. lib. moral, c. 19. num. 17. Rationes afferunt: *Prima*: Homo liber propter debita non obligatur quoad personam suam, sed tantum quoad bona: ergo cedendo bonis persona libera manet, ut quemcunque statum, præsertim perfectissimum Religionis amplecti possit. *Secunda*: Nemo tenetur solvere debitum cum detrimento boni sui majoris; seu altioris ordinis: sed bonum Religionis majus est, & altioris ordinis, quàm bonum pecuniarium proximo debitarum; ergo &c. *Tertia*: Sponsus, imò maritus matrimonio rato tantum, non obstante obligatione sponsalium, vel matrimonii rati, Religionem licitè, & sanctè ingredi potest: sed etiam eadem videtur ratio de aliis debitis, & obligationibus quibusvis: ergo &c. Suadent rationes hæ, sed certè non urgent. Nam

Ad 1. Distinguitur *antecedens*: Homo liber 102 propter debita non obligatur quoad ipsam personam in se, ita ut propter debita solvenda, deberet seipsum vendere, vel in servitutem creditori tradere, *conc. ant.* hoc enim Jura vetant. Non obligatur quoad personam in ordine ad bona sua habita, vel habenda, ita ut, si defacto non habeat, unde solvat, non obligetur pro posse ad laborare ad acquirendum, unde solvat, & non reddere se impotentem ad id acquirendum (uti in proposito fieret per ingressum religionis) *nego ant. & consequentiam.* Hoc enim juri naturali repugnat. *Ad 2. distingui-*

428 *Traët. IV. Prelim. ad Præcepta 2. Tab. Cap. II.*
tur major: si illud majus bonum sit necessarium
ex præcepto, *concedo M.* si solum sit utile ex con-
silio, ut est in proposito ingressus Religionis, nego
Majorem. Ad 3. negatur conseq. & paritas: quia
in assumptione status inferioris, uti est Matrimo-
nium respectu Religionis, adeoque etiam in spon-
salibus ex traditione Ecclesiæ semper censetur in-
cludi hæc tacita conditio, *ducam te, vel duco te,*
nisi voluero assumere statum perfectiorem, scilicet
Religionis: eaque conditio in neutrius injuriam
cedit, cum in ea utraque pars æquali jure gaudeat,
& uterque sponsus invito altero, Religionem in-
gredi possit. At verò in alijs obligationibus debitis
ex contractu vel delicto, nullo jure hæc censetur in-
esse conditio: *Solvam te, reddam tibi,* quod ex
mutuo, empto, furto, rapina &c. debeo, *nisi Reli-*
gionem ingressus fuero. - Hæc ergo Sententia sic ab-
solutè intellecta, parùm habet probabilitatis intrin-
secæ, non tamen parùm extrinsecæ ob gravitatem
doctissimorum Doctorum.

103 *Tertia* Sententia media est: si debitor speret,
quòd brevi tempore manendo in sæculo, v. g. uno,
vel altero anno possit debita in toto, vel in majori
parte solvere, tunc non posse licitè ingredi Religio-
nem, sed debere eousque differre ingressum; hoc
enim saltem planè convincit ratio primæ Senten-
tiæ. Secus: si deberet ad longum tempus exspe-
ctare, tunc enim facta cessione bonorum, posse ita-
tim ingredi. *Ita Navar. uterque, Ludovicus & alii*
Lessius lib. 2. c. 16. Lugo disp. 21. Sect. 6. n. 76.
Ratio potissima videtur desumenda esse ex regula
nostra

nostra generali; cum enim status Religionis habeat bonitatem longè superiorem, nempe se in perpetuum Dei obsequium mancipare, adeò ut semper merito existimata sit professio Religionis maximum, & summum, quòd possit homo ex se DEO præstare; ideo videtur creditor propter debitum suum temporale non ingens, non posse rationabiliter velle hominem à tanto bono retardare, saltem ad longum tempus, sed potius rationabiliter consentire, ut si desit spes brevi tempore unius aut alterius anni posse solvere, bona fide facta cessione bonorum, si quæ habet debitor, pergat in Nomine Domini in perpetuum DEI obsequium, sui utique memor futurus. Alia est ratio de filio respectu Patris inopis, ut infra in fine notabo. Alia quoque est ratio, si deflorâti virginem cum spe, ac promissione Matrimonii: tunc enim merito ab ingressu Religionis impeditis: hinc enim non agitur de debito pecuniario, sed de debito circa assumptionem statûs: nam propter culpam tuam nullum statum potest assumere virgo deflorata sine nota, nisi mediante tuo Matrimonio, ideo rectè ad id præstandum cogeris etiam in conscientia sub mortali, ut suo loco visum. Supposita ergo Sententia hæc probabilis (quam fateor mihi placere) breviter nunc videndum, qualiter ingressus in Religionem, ac professus liberetur à restitutione, & ad quod deinceps teneatur.

Resolutio.

Prima: Debitor Religionem ingressus, & professus, siquidem aliqua bona ad Religionem
con-

430 *Traët. IV. Prelim. ad Præcepta 2. Tab. Cap. IV.*
contulit, omninò Religio tenetur solvere prædi-
cta debita juxta vires allatorum bonorum, *secun-*
dum omnes. Ratio clara est: quia bonorum suc-
cessor adstringitur debitis ejus, cui successit. Quòd
si verò nulla bona ad Religionem attulit, nihil am-
plius obligabitur ex hoc capite. *Ratio* ex dictis
pro tertia Sententia patet. Quia ob tantum bo-
num Religionis debitor potuit cedere bonis, & de-
facto cessit bona fide, ut supponimus, idque ratio-
nabiliter non invito creditore. Sed dubia re-
stant.

105 *Secunda:* Quid si huic debitori professio afferat-
ur hæreditas, legatum, donatio, tenebitur ne Re-
ligio ex illis satisfacere pro debitis ejus priùs con-
tractis? Affirmant omninò Authores primæ Sen-
tentia, maxime Sanch. *lib. 7. Decal. tom. 2. c. 31.*
num. 4. Ratio est: quia per ingressum, & pro-
fessionem Religionis non derogatum fuit jus de-
bitorum in ea omnia bona, quæ obvenire possunt
Religioni ratione personæ debitoris ipsis obliga-
tæ debitis. Et fatendum est, esse omninò con-
veniens, & non omninò negate audent *Castro-*
Paulus, & *Tamb. cit. S. 1. num. 12.* Ratio tamen
negandi esse potest: quia quidquid hæreditate,
legato, donatione &c. acquirit Religiosus profes-
sus, non acquiritur ipsi Religioso immediatè, cum
sit incapax ad acquirendum dominium, sed acquirit-
ur immediatè Religioni: atqui creditores nullum
habent jus in ipsam Religionem, ergò neque in illa
bona Religiosi post professionem delata.

Tertia

Sec̄. IV. *Causa excusantes à restitutione &c.* 431

Tertia: Quid si Religiosus talis, salvâ Ordinis¹⁰⁶
Regulâ, artificio aliquo, vel manuum labore ali-
quid lucrari possit, tenebiturne sic laborare, ut
pretium laboris impendant ad solutionem prædi-
ctorum? Affirmant rursus, plerique Authores pri-
mæ Sententiæ, ipsèque *Laym. l. cit.* Sed æquè
probabiliter negat *Tamb. modò cit. num. 14.* Cum
enim is nullius domini capax sit, & quidquid ac-
quirat, immediatè cedat Religioni, vel Monaste-
rio, is de eo pretio disponere non potest: solutio
autem debiti ex propriis bonis fieri debet, non ex
alienis. Alia supra ratio fuit de eo, qui cessit bo-
nis suis. Nam sæcularis cedens bonis suis, nec fit
alterius, nec incapax domini, sicut Religio-
sus.

Quarta: Quid si talis professus debita alicujus¹⁰⁷
momenti solvere non possit, & creditores etiam
rogati remittere nolint, tenebiturne egredi è Re-
ligione, si spes probabilis sit satisfaciendi, v. g. per
provisionem beneficii, Parochiæ &c.? Affirmant
Authores itidem primæ Sententiæ plerique, etiam
Laym. & alii cit. ob patitatem supra dictam de fi-
lio obligato ad parentem inopiam alendum. Ob
eamdem tamen semper rationem, quòd Religiosus
professus nihil sibi, sed Monasterio acquirat, lon-
gè probabiliùs negatur. Neque enim eadem est
ratio, quæ de filio respectu parentis inopis: nam
longè majus, & strictius est jus, & obligatio natu-
ralis pietatis filiorum erga parentes inopes (quippè
in ipsis visceribus naturæ fundatum, cui juri nun-
quam

432 *Traët. IV. Prælim. ad Præcepta 2. Tab. Cap. IV.*
quam censentur renuntiare parentes, & fortè non
possent) quàm sit jus, & obligatio creditoris, qui
suo juri ob justas causas sæpiùs cedere rationabiliter
debent, & præsumuntur, ut ex toto decursu, maxi-
mè hac, præcedenti Sectione patet: at talem justam
causam supponimus esse in proposito bonæ Religio-
nis: ergo &c.

Et hæctenus de restitutione in communi ex ge-
neralibus radicibus utique satis.

INDEX